

Falsk eller äkta Stradivarius — det avgörs med ultraviolett ljus.

Att syna fioler

INGET MUSIKINSTRUMENT har varit föremål för större intresse och fler spekulationer än fiolen. Det gäller i första hand mästarinstrument från Cremona i Norditalien och alldeles speciellt sådana som tillverkats av Antonio Stradivarius (1644–1737). Man lär ha gjort ett försök att inventera alla kända Stradivariusfioler och fick då fram den örimliga siffran 3 000. Trots att Stradivarius började arbeta vid 13 års ålder och signerade sin sista fiol vid fyllda 93 och dessutom ansågs vara mycket flitig, kan han omöjligen ha tillverkat så många instrument. Det fanns alltså anledning att syna dessa och även andra antika instrument närmare i sömmarna.

I det läget bildades i Schweiz av Verband der Schweizerischen Geigenbaumeister en så kallad Expertenkammer med uppgift att så noggrant och vetenskapligt som möjligt undersöka identiteten hos föregivna antika stråkinstrument. Gruppen bestod av framstående fiolexperter och vetenskapsmän, däribland dr Max Frei-Sulzer, chef för kriminaltekniska anstalten i Zürich.

Dr Frei-Sulzer har bl a analyserat och kartlagt lackerna från olika mästare genom utnyttjande av ultraviolett ljus. Han använde en kvartslampa och filter för en maximal strålning vid våglängden 3 660 ångström (0,000366 mm). Då ger t ex linolja en mjölkvit fluorescens, terpentinen en gröngul, gummi arabicum en ljusblå osv.

Redan från början hade expertgruppen tillgång till ett betydande antal värdefulla italienska instrument för undersökning. Men snart började även franska och tyska stråkinstrument strömma in från olika delar av världen. Sammanlagt har man undersökt ett tusental instrument.

Expertgruppen är numera upplöst på grund av dödsfall och pensioneringar. Men de viktigaste resultaten håller på att publiceras i en serie om åtta band av Verlag Das Musikinstrument i Frankfurt am Main. Sju av dem kommer att handla om italienska stråkinstrument, det åttonde om franska och tyska. Serien kallas Alte Meistergeigen.

Den förmodligen intressantaste delen utkom för en tid sedan. Det är dubbelbandet III–IV om 420 sidor där det första behandlar Cremonaskolan, dvs familjerna Amati, Bergonzi, Guarnerius och Ruggeri samt de enskilda mästarna Busetto, Ceruti, Gisalberti och Storioni. Band IV presenterar 29 instrument av Antonio Stradivarius, varav en viola och tre celli. Även en av sönerna, Omobono Stradivarius, finns representerad med en violin.

Böckerna är i stort format och mycket påkostade. De utförliga beskrivningarna åtföljs av tekniskt fulländade fotografier — minst fem för varje instrument, ofta i färg och ett par tagna med ultraviolett belysning — och ger tillsammans betryggande möjligheter att identifiera instrumenten i fråga. Expertgruppen har gjort en betydelsefull insats i kampen mot det fiolskoj som är minst lika omfattande som de aktuella konstskojet. Av tio föregivna antika fioler har i regel visat sig vara förfalskningar.

ARNE SJÖ